

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมร้ายแรงและเป็นภัยอันตรายต่อมวลมนุษยชาติ ปัจจุบันปรากฏอย่างชัดเจนว่าการค้ามนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะภายในประเทศไทยหรือในทางระหว่างประเทศ กรณีการค้ามนุษย์ในประเทศไทย เมื่อพิจารณาลักษณะที่ตั้งในระดับภูมิภาคแล้ว พบว่าตั้งอยู่ตรงกึ่งกลาง ประกอบกับนโยบายทางด้านคนเข้าเมือง การส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภูมิภาค และการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่เข้มงวดทำให้ประเทศไทยมีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นฐานปฏิบัติการสำหรับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและใช้เป็นทางผ่านและจุดแวะพักของการลักลอบค้ามนุษย์สำหรับส่งต่อไปยังประเทศปลายทาง

ประเทศไทยมีฐานะเป็นประเทศต้นทาง ปลายทางและทางผ่านของการค้ามนุษย์ ด้วยวัตถุประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ และการใช้แรงงานเป็นหลัก ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีทั้งคนไทย และคนต่างชาติจากประเทศเพื่อนบ้านและจากประเทศอื่นๆ สาเหตุที่ทำให้ปัญหาการค้ามนุษย์ของไทยกลายเป็นปัญหาใหญ่ มีหลายประการ อาทิ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการศึกษา สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน วัฒนธรรมและค่านิยม การแบ่งแยกทางเพศ สภาพทางภูมิศาสตร์ นโยบายของรัฐที่มุ่งเน้นให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศได้โดยง่าย ส่วนปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยากลำบากคือ การปราบปรามองค์กรอาชญากรรมในประเทศไทยยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จ ในเรื่องนี้พบว่าหน่วยงานต่าง ๆ ได้ให้ความหมายสำหรับคำว่า “องค์กรอาชญากรรม” หรือ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” แตกต่างกันไป ทั้งยังขาดกฎหมายที่จะมาเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ เช่น บทบัญญัติที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ บทบัญญัติเรื่องการกำหนดความรับผิดชอบของนิติบุคคล การกำหนดให้การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ข้อจำกัดด้านความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้บังคับใช้กฎหมายและการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมถึงการกำหนดงบประมาณ เป็นต้น

ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ จำเป็นต้องมีกฎหมายที่ใช้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ แม้ว่าปัจจุบันมีพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 แต่ก็ไม่อาจยึดถือเป็นกฎหมายหลักในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้ ยิ่งไปกว่านั้นขณะนี้ประเทศไทยยังขาดการให้คำจำกัดความในทางกฎหมายของ “การค้ามนุษย์” ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นที่ทุกฝ่ายต้องทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันหาไม่แล้วผลกระทบที่สำคัญจะเกิดกับการดำเนินคดีว่าคดีใดจะต้องดำเนินในลักษณะความผิดฐาน

ค้ำมนุษย์ และเกิดปัญหาเรื่องบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ หรือเป็นผู้กระทำความผิดฐานลักลอบเข้าเมืองหรือฐานอื่นๆ

การที่ประเทศไทยขาดกฎหมายที่ใช้เป็นหลักในการจัดการกับปัญหาค้ำมนุษย์ แต่ต้องอาศัยบทบัญญัติจากกฎหมายต่างๆ หลายฉบับประกอบกันทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ไม่มีความผิดฐานค้ำมนุษย์โดยเฉพาะ แม้ว่าจะมีบัญญัติให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นความผิด แต่เนื่องจากการค้ำมนุษย์เป็นประเด็นที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนเกี่ยวข้องกับหลายสถานการณ์ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายต้องปรับเอาบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ต่างกันตามแต่ละกรณีซึ่งมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ในขณะที่กฎหมายไทยที่จะนำไปปรับใช้เหล่านั้นก็ยังคงขาดมาตรการที่จำเป็นบางอย่าง หรือมีแต่ไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ทัศนคติในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ยังเป็นการยึดถือตามแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมา โดยไม่ศึกษาหรือพิจารณาถึงสถานการณ์ปัจจุบันและขาดความเข้าใจในสภาพปัญหา ส่งผลให้เหยื่อของการค้ำมนุษย์ได้รับการปฏิบัติอย่างผู้กระทำผิด แต่อาชญากรที่แท้จริงกลับไม่ถูกดำเนินคดี

ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ำมนุษย์ โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก พิธีสารได้กำหนด คำนิยามที่ชัดเจนและครอบคลุมสำหรับ “การค้ำมนุษย์” เอาไว้ในข้อ 3 ทั้งยังมีมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นต่างๆ เพื่อต่อสู้กับการค้ำมนุษย์ หากประเทศไทยสามารถเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาและพิธีสารฉบับนี้จะส่งผลดีในการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ของประเทศ แต่จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยยังขาดมาตรการที่สำคัญเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาและพิธีสาร อีกทั้งกฎหมายที่มีอยู่บางส่วนยังไม่สอดคล้อง หรือขาดความชัดเจน หรือไม่สะดวกในการบังคับใช้ บทบัญญัติกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาค้ำมนุษย์ของไทย ได้แก่

1. ประมวลกฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นปัจเจกบุคคล จึงขาดมาตรการที่จำเป็นเพื่อต่อสู้กับการค้ำมนุษย์ที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ฐานความผิดที่จะนำมาใช้กับการค้ำมนุษย์มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย ทำให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับใช้เป็นกรณีๆ ไป ทั้งยังขาดฐานความผิดบางอย่าง เช่น เรื่องการครอบครองเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งสื่อลามกเด็ก แม้ว่าจะมีบทบัญญัติที่สำคัญเพื่อขจัดอุปสรรคด้านเขตอำนาจศาลในการดำเนินคดีค้ำมนุษย์ คือ มาตรา 7 (2) ทวิซึ่งกำหนดให้ความผิดที่เกี่ยวกับเพศตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 282 และมาตรา 283 เป็นความผิดที่ผู้กระทำต้องรับโทษในราชอาณาจักร แต่จากการที่จำกัดเฉพาะมาตรา 282 และมาตรา 283 เท่านั้น ทำให้ไม่ครอบคลุมถึงการค้ำมนุษย์ในกรณีอื่น

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณากับเด็ก โดยเฉพาะทั้งที่ผู้เสียหาย พยานและจำเลย เพื่อลดความตึงเครียดและหลีกเลี่ยง

การเผชิญหน้ากับจำเลย แต่บทบัญญัตินี้ไม่ครอบคลุมถึงผู้เสียหายหรือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นผู้หญิงที่มีอายุเกินกว่าสิบแปดปี ทั้งที่การดำเนินกระบวนการพิจารณากับหญิงที่ตกเป็นเหยื่อก็เป็นเรื่องที่จะเอียงค่อนต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง อันจะมีผลไปถึงการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดด้วย

3. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 จำกัดอยู่เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และในการบังคับใช้กฎหมาย ยังมีโอกาสที่เหยื่อจากการค้ามนุษย์จะถูกดำเนินคดีเสียเอง นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับมือกับองค์กรอาชญากรรม แต่มุ่งเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นรายปัจเจกบุคคลไป

4. พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายเฉพาะที่ควรจะใช้เป็นหลักในการปราบปรามการค้ามนุษย์ แต่จากการศึกษาปรากฏว่าไม่มีค่านิยมของการค้ามนุษย์หรือการค้าหญิงและเด็ก รวมทั้งไม่มีการบัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์และบทกำหนดโทษในตัวพระราชบัญญัติ แต่ใช้การบัญญัติโยงไปถึงความผิดตามกฎหมายอื่นแทน นอกจากนี้ยังขาดมาตรการในการปราบปรามการค้ามนุษย์ที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม เช่น มาตรการในการเอาผิดกับบุคคลผู้ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิด และที่สำคัญคือขาดมาตรการที่ชัดเจนต่อผู้ตกเป็นเหยื่อ

5. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ข้ามชาติมักอยู่ในฐานะผู้หลบหนีเข้าเมือง โดยผิดกฎหมาย และโดยที่กฎหมายคนเข้าเมืองเป็นกฎหมายที่ค่อนข้างตายตัว และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อผู้ลักลอบเข้าเมือง บวกกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ทำให้เหยื่อถูกปฏิบัติอย่างผู้กระทำความผิดและถูกเนรเทศออกนอกประเทศในที่สุด แม้ว่าปัจจุบันมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการกรณีค้าหญิงและเด็ก แต่เจ้าหน้าที่ก็ยังเลือกที่จะปฏิบัติตามกฎหมายคนเข้าเมืองแทนข้อตกลงดังกล่าวเนื่องจากความเคยชินและสถานะของข้อตกลงที่ไม่ใช่กฎหมาย

6. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (2) ยังแคบมากเมื่อเทียบกับกิจกรรมการค้ามนุษย์ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพราะมีการกำหนดความผิดมูลฐานจากความผิดที่เกี่ยวกับเพศ และมีผู้หญิงและเด็กเป็นผู้เสียหายเท่านั้น นอกจากนี้ การใช้ถ้อยคำในบทบัญญัติก็ยังไม่ชัดเจน

7. พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ. 2546 สามารถนำมาใช้เพื่อให้ความคุ้มครองพยานในคดีความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 อยู่แล้ว แต่มีข้อสังเกตในเรื่องการใช้ถ้อยคำของกฎหมายบางส่วนที่ยังไม่ชัดเจน และมาตรการเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอื่นๆ

8. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แม้จะมีบทลงโทษแต่ก็มีได้เป็นกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการปราบปรามอาชญากรรม จึงมีโทษเบามาก แต่ก็สามารถนำมาใช้เพื่อป้องกันมิให้เด็กเข้าสู่กระบวนการค้ามนุษย์ และให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก แต่ไม่รวมถึงเหยื่อที่มีอายุเกินกว่า 18 ปี

นอกจากนี้ประเทศไทยยังขาดมาตรการที่ชัดเจนต่อเหยื่อของการค้ามนุษย์โดยเฉพาะในการกำหนดสถานะ และการให้สิทธิพักอาศัยชั่วคราวในประเทศ ดังนั้น เพื่อที่จะสามารถให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ได้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ รวมทั้งออกกฎหมายใหม่ที่จำเป็นโดยเร็ว อันจะส่งผลให้การปราบปรามการค้ามนุษย์โดยองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. กำหนดคำนิยามในทางกฎหมายที่แน่นอนของ “การค้ามนุษย์” โดยยึดถือตามข้อ 3 ของพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก โดยกำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์เพื่อให้เป็นหลักที่ยึดถือกันทั่วไปโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะการขาดคำนิยามที่ชัดเจนในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับปัญหาการค้ามนุษย์ ทำให้แต่ละหน่วยงานให้ความหมายของการค้ามนุษย์ตามมุมมองจากอำนาจหน้าที่ของตน การบังคับใช้กฎหมายและการประสานงาน ไม่สอดคล้องกันมีผลทำให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ไม่สัมฤทธิ์ผล ไม่สามารถปกป้องและให้ความช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ได้อย่างเหมาะสม

2. กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ และกำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ โดยยึดถือ ตามข้อ 5 ของพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก ทั้งนี้รวมถึงกำหนดโทษสำหรับผู้ให้ความช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ในทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 7 (1) ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และเพิ่มโทษสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ที่เป็นผู้กระทำความผิดเองหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ควรบัญญัติความผิดฐานค้ามนุษย์โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะข้ามชาติหรือความเกี่ยวข้องของกลุ่มอาชญากรที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรแต่อย่างใด

3. เြงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เพื่อให้เป็นกฎหมายหลักในการต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ รวมทั้งกำหนดแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการให้ความช่วยเหลือและกำหนดสิทธิต่างๆ ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องรับรองสิทธิต่างๆ ต่อไปนี้

- 1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย
- 2) สิทธิที่จะไม่ถูกคุมขังและได้รับการจัดหาที่พักที่เหมาะสม
- 3) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว
- 4) สิทธิที่จะได้รับการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพจิตใจ
- 5) สิทธิที่จะได้รับคำปรึกษาในภาษาที่เข้าใจได้
- 6) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย
- 7) สิทธิที่จะดำเนินคดีกับผู้ค้ำนุษย์ทั้งทางแพ่งและทางอาญา
- 8) สิทธิที่จะได้รับโอกาสในการทำงาน การศึกษาและการฝึกอบรม
- 9) สิทธิที่พำนักในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวและสิทธิที่จะกลับประเทศบ้านเกิด

5. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 7 (2) โดยกำหนดให้การค้ำนุษย์เป็นความผิดที่ต้องรับโทษในราชอาณาจักรไม่ว่าจะกระทำที่ใด และโดยมีผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหายเป็นบุคคลสัญชาติใดก็ตาม แก้ไขความผิดเกี่ยวกับเพศบางฐาน เช่น ให้ผู้ชายเป็นผู้เสียหายความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้ กำหนดให้การมีสื่อลามกเด็กเป็นความผิด

6. กำหนดให้นำเอามาตราต่างๆ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณากับเด็ก ไปใช้กับกรณีผู้เสียหายที่เป็นเหยื่อของการค้ำนุษย์ด้วย

7. นำมาตรการคุ้มครองพยานมาใช้กับเหยื่อของการค้ำนุษย์ที่ตัดสินใจให้การเป็นพยานเพื่อลงโทษผู้ค้ำนุษย์ แต่ควรใช้กับคดีที่สำคัญ หรือมีความจำเป็นจริงๆ เท่านั้น นอกจากนี้ควรกำหนดความผิดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดขวางความยุติธรรม โดยยึดถือตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 23 ซึ่งจะรวมไปถึงการกระทำต่อพยานในทุกรูปแบบที่จะไม่ให้พยานไปเบิกความต่อศาล ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดขวางความยุติธรรม

8. กำหนดให้การค้ำนุษย์เป็นความผิดมูลฐาน ในการบังคับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และสำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย อาจมีการตั้งกองทุนโดยใช้ทุนจากทรัพย์สินที่ริบได้จากความผิดมูลฐานที่เกี่ยวกับการค้ำนุษย์ เพื่อนำมาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ตลอดจนทั้งดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อต่อสู้กับการค้ำนุษย์

9. แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินในกรณีความผิดที่กระทำลงโดยองค์กรอาชญากรรม นอกจากจะริบทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32, 33 และ 34 แล้ว ให้สามารถริบทรัพย์สินอื่นขององค์กรอาชญากรรมได้ แม้ว่าทรัพย์สินนั้นจะถูกแปรสภาพหรือเปลี่ยนรูปไปแล้ว และให้รวมถึงทรัพย์สินหรือเงินที่มีลักษณะเป็นทุนในการดำเนินการขององค์กรอาชญากรรมด้วย

หากปรากฏพยานหลักฐานน่าเชื่อว่าทรัพย์สินเหล่านั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม โดย ผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลย

10. แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมืองไทยสอดคล้องกับพิธีสาร ข้อ 8 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เรื่องการส่งกลับซึ่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมทั้งควรจัดทำสนธิสัญญาหรือ ข้อตกลงในระดับทวิภาคีเกี่ยวกับกลไกในการส่งกลับหรือรับตัวกลับซึ่งบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหาย จากการค้ามนุษย์ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในแนวทางปฏิบัติ โดยเน้นด้านความปลอดภัยของตัว ผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายที่เป็นเด็ก

11. แก้ไขหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องคนเข้าเมืองให้เข้มงวดรัดกุมมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องการ ยกเว้นวีซ่า และการออก Visa on Arrival เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรที่อาจแฝงตัวเข้ามา ทั้งนี้การ เดินทางเข้าประเทศโดยง่ายมิใช่ปัจจัยสำคัญปัจจัยเดียวในการดึงดูดชาวต่างประเทศให้เข้ามา ท่องเที่ยวในประเทศไทย การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกการเดินทางไปประเทศใดนั้น นอกจากจะ คำนึงถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่นชอบแล้ว ยังคำนึงถึงความปลอดภัยในประเทศนั้นๆ ด้วย

12. กำหนดมาตรการควบคุมชายแดน เช่น กำหนดภาระหน้าที่ของบริษัทที่บริการคมนาคม ขนส่งในรูปแบบต่างๆ ในการตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสารการเดินทางของผู้โดยสาร หากภายหลังพบว่า ผู้ที่เดินทางเข้าประเทศนั้นใช้เอกสารปลอม ก็เป็นหน้าที่ของบริษัทในการส่งตัว บุคคลนั้นกลับประเทศ

13. นำเอามาตรการทางกฎหมายในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้าม ชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มาใช้ในกฎหมายไทยเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้า มนุษย์ ดังนี้

- 1) กำหนดให้การมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมเป็นความผิดอาญา ตามข้อ 5
- 2) กำหนดให้การฟอกทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำอาชญากรรมเป็นความผิดอาญา โดยยึดถือหลักการตามข้อ 6 วรรค 1
- 3) กำหนดหลักการเรื่องความรับผิดชอบของนิติบุคคล ตามข้อ 10
- 4) การริบทรัพย์สินและการยึดทรัพย์ ตามข้อ 12
- 5) นำเอาเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ ตาม อนุสัญญาข้อ 20 มาใช้

14. นำเอามาตรการทางกฎหมายของประเทศเบลเยียมเรื่องการคุ้มครองและการให้สิทธิแก่เหยื่อ กฎหมายสเปนเรื่องการกำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของแผนการทางแนวชายแดน เพื่อควบคุมคนเข้าเมือง และการกำหนดฐานความผิดที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และสหรัฐอเมริกาเรื่องการให้ คำนิยาม ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร วีซ่าประเภท T การริบทรัพย์สิน และการชดใช้ค่าเสียหายและการ เยียวยาในทางแพ่งมาใช้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของประเทศไทย